

PLAERS DE MA VIDA

J. J. NAVARRO ARISA

Costa de creure que els plaers de l'esperit siguin motiu d'enfrontaments, però passa sovint. Fa més o menys un segle, aquest país estava profundament dividit, i no pas per la política, la religió o el futbol, sinó per la música. Un abisme infranquejable, com no fos per dirigir-se impropèriament fins i tot arribar a les mans, separava els catalans cultivats que adoraven la música de Richard Wagner (1813-1883) dels qui la menyspreaven i preferien l'òpera italiana.

Fou un enfrontament intens i apassionat, que amb els anys esdevindria ple de paradoxes. Després de la Segona Guerra Mundial, per exemple, Wagner fou demonitzat com a inspirador i precursor del nazisme només perquè Hitler havia manipulat perversament el seu univers mític. Tot i així, alguns esquerranistes o anarquistes il·lustrats atresoraven les obres de Wagner al costat dels escrits de Trotski i Bakunin. I alguns supervivents dels crims nazis miraven d'exorcitzar els malsons amb la poderosa música wagneriana.

Ja fa molts anys que Wagner forma part de la normalitat de la cultura occidental. Això ha permès, entre d'altres coses, descobrir la seva dimensió d'artista total, generador d'una música complexa i colpidora basada en mites i arquetips primordials que, curiosament, no semblen tan antics en aquest inici del segle XXI: la interacció dels mites i els orígens, amb el poder, la cobdícia, la passió i l'enigma de la mort.

Wagner és, en certa mesura, un desafiament i una obligació per als programadors de qualsevol gran teatre d'òpera, i per això és una satisfacció saber que el Liceu barceloní posarà en escena la gran tetralogia d'òperes wagnerianes *L'anell del Nibelung*. Durant el que resta d'aquesta temporada es posaran en escena *L'or del Rin* i *La valquíria* i la propera temporada arribarà el torn de *Sigfrid* i *La caiguda dels déus*.

Aquest desplegament wagnerià del Liceu -feia mig segle que no es representava tota la tetralogia- adquireix relleu addicional amb una original i inspirada iniciativa privada. Manuel Bertrán Maríné, empresari i enginyer industrial a més de melòman i apassionat wagnerià, va decidir encarregar a nou pintors (tants com les valquíries) sengles reflexions plàstiques sobre aquesta òpera. Els resultats es poden veure en

EL SALÓ DELS MIRALLS ACULL UN SEGUIT DE REFLEXIONS PICTÒRIQUES SOBRE WAGNER

NOU PINTORS I UN SIURELL CAVALQUEN

una exposició al Saló dels Miralls del Liceu, comissariada per l'escriptor i traficant d'idees Vicenç Altaïó.

Els artistes que fan aquesta peculiar cavalcada junt amb les valquíries són Maria Gibert, Albert Gonzalo, Montserrat Clausells, Juri Rodkin, Jorge Zambrano, Jordi Gispert, Vaccaro, Pat Andrea i Marcos Palazzi. Tots han fet una tasca prou intensa i han triat un fragment o una imatge de l'obra wagneriana amb resultats diversos que cada espectador trobarà més o menys encertats segons el seu gust, però que ofereixen una visió enriquidora de les possibilitats pràcticament infinites d'adaptació de l'univers wagnerià.

La cavalcada pictòrica compta amb un afegit excepcional, una escultura de Perejaume que es diu *Siurell al galop*, un siurell molt gran de ceràmica fet per col·locar a la sella d'un cavall. El comentari del mateix Perejaume a l'obra és un compendi dels influxos wagnerians, mífics, plàstics i poètics que aquesta gran obra d'arrels conceptuals encerta a expressar: "Imagineu-vos que agafem els cavalls de vent que va imatjar Pau Gargallo a l'escenari i al sostre del Palau de la Música Catalana i omplim d'aquell vent impetuós tots els cavalls-siurell de les costes mediterrànies, els cavalls terrosos i asserenats mallorquins, els cavalls-siurell andalusos, els cavalls-siurell napolitans... Imagineu-vos tots els siurells xiulant d'aquell alè entenebrí i orquestral que els entra".

VISIONS SOBRE 'LA VALQUÍRIA'

Saló dels Miralls
GRAN TEATRE DEL LICEU
FINS AL 7 DE JULIOL

Entendre i exposar Wagner

JAUME RADIGALES

Barcelona viu aquests dies una festa wagneriana amb el retorn, al Liceu, de les dues primeres òperes de *L'anell dels Nibelungs* de Wagner: *L'or del Rin* i *La valquíria*. És de domini públic que l'obra wagneriana és difícil, tot i que valdria la pena preguntar-se si no és més difícil Wagner que no pas, posats a exemplificar, Beethoven o Verdi. El que passa és que determinats autors tenen l'etiqueta de difícil per qüestions formals, de manera que sembla com si llegir Joyce fos més difícil que llegir Shakespeare, o Kafka més complex que García Lorca. En tot llenguatge artístic, quan és sincer, hi ha fons i forma. La forma pot ser més o menys complexa, com la pell d'un fruit que es resisteix a

ser pelat, però el fons sempre serà el resultat de la complexitat vivencial, sensorial (i per tant estètica) del seu autor. No és més difícil el *Don Giovanni* de Mozart que una contradansa del mateix compositor, en definitiva.

Si hi ha un acte legítim que acompanyi tota obra d'art, és l'explicació en clau igualment artística. Una explicació que es pot entendre no tant com a acte de creació sinó com a resultat interpretatiu. I això és al que se'ns invita des del mateix Liceu, que al Foyer del teatre ha instal·lat una magnífica exposició, *Visions sobre «La valquíria»*. Esperonats per Manuel Bertrán Marín, enginyer industrial, wagnerià de pro i, per damunt de tot, home exquisit, nou pintures (una per

cadascuna de les valquíries) i una escultura conviden a obrir els ulls als espectadors. Obrir els ulls després de l'obertura d'orelles que artistes tan diversos i contrastats entre ells com són Pat Andrea, Montserrat Clausells, Maria Gibert, Jordi Gispert, Albert Gonzalo, Marcos Palazzi, Juri Rodkin, Vaccaro i Jorge Zambrano, a més de Perejaume (autor de l'escultura *Siurell al galop*), han fet davant d'una obra com la de Wagner, que alguns coneixien i d'altres no.

La tòssuderia i l'entusiasme de Bertrán han donat com a fruit una exposició que no per curta és poc intensa, perquè la intel·ligència de les obres exposades està al servei d'allò que Wagner ha suggerit als artistes. Si, com afirmava

Tatarkiewicz, l'obra d'art és una activitat humana conscient, l'exposició demostra fins a quin punt un art com la música, que desvetlla l'inconscient, és capaç de materialitzar-se en realitats tan diferents com les que ocuparan, fins al 7 de juliol, els passadissos del Foyer del Liceu. Valdria la pena que aquesta exposició viatges i que iniciés un pelegrinatge que hauria d'acabar forçosament a Bayreuth. I que ningú es perdi, per cert, els textos del catàleg, alguns dels mateixos artistes que exposen les seves obres.

Una obra d'art és una obra oberta, més enllà de la concepció que Eco volia donar amb aquesta definició. Obrir-s'hi, recreant-la i reinterpretant-la, és un exercici de refinament i de depuració. Un exercici de crítica, en definitiva, si fem cas a George Steiner quan deia que tota obra d'art es de per si una crítica. Això és el que em sembla haver trobat al Foyer del Liceu i això és el que espero que els liceïstes que em facin cas puguin veure. Ni que sigui per entendre millor una obra difícil com la wagneriana.

Jaume Radigales. Professor de Llengües i Literatura a l'IEC